

Základy teorie finančního práva

Charakteristika finančního práva

Charakteristika finančního práva

- Veřejnoprávní povaha: teorie zájmová, mocenská, organická ad.
- Hybridní hraniční povaha
- Charakter předmětu právní regulace, subjektů a metody regulace

:

Důkazy veřejnoprávního charakteru

1. **určitá nerovnost subjektů** regulovaných společenských vztahů, kdy vždy alespoň jeden vystupuje jako *potentior persona*,
2. **ochranu veřejného zájmu**,
3. **omezená až minimalizovaná autonomie vůle** subjektů při formování jejich subjektivních práv a povinností,
4. **ingerence státu** do vztahů regulovaných finančním právem v souladu s realizací veřejné finanční politiky.

Význam

- Začlenění finančního práva do veřejného práva má význam především pro interpretaci a aplikaci jeho norem, argumentaci, použití analogie, ale také pro jeho tvorbu.

Odvětvotvorná kritéria

- Samostatnost a specifičnost předmětu právní regulace
- Metoda právní regulace
- Systémová soudržnost právních norem
- Společenská akceptace samostatnosti odvětví

Akceptace

- Evoluce
- Státní právo – správní právo – finanční právo
- Nejednotné pojetí finančního práva
- FP odvětví
- FP věda
- FP didaktická disciplína

Předmět právní regulace - 1

- Obecně – chování; společenské vztahy
- **NE peníze** – objekt vztahů
- **Peněžní vztahy .... NE VŠECHNY**
- Ekonomický prvek
- Majetkový prvek
- Veřejně zájmový prvek
- Mocenský prvek

Předmět právní regulace - 2

- Chování ve společenských vztazích, které vznikají, realizují se a zanikají v souvislosti s veřejnou finanční činností = *finanční činnost státu a jiných veřejnoprávních korporací*
- **Měna**
- **Veřejné finance**
- **Finanční trh**

Metoda právní regulace - obecně

- Odpověď na otázku: „Jak se uskutečňuje regulace toho, co je předmětem regulace“
- Souvislost mezi předmětem (účelem) regulace a metodou
- Jakým způsobem se určuje obsah – práva a povinnosti – účastníků daných vztahů

Specifika metody ve finančním právu

- Vychází z charakteru předmětu právní regulace
- Veřejnoprávní charakter účelu regulace
- Atributivní podíl veřejné moci (veř.správa)
- Převažující mocenský charakter vztahů
- Samostatná konkretizace finančně právních povinností („autoaplikace“)
- Finančně právní akt (normativní, individuální)
- Imperativní charakter právní regulace (charakter norem)

Rysy metody

- Převažující veřejnoprávní charakter
- Základ v administrativněprávní metodě
- Modifikace užitím soukromoprávních prvků, nástrojů ekonomického působení (%)
- Specifika v rámci subsystémů finančního práva

Systemová soudržnost právních norem – 1

- Vyšší míra vzájemných vazeb právních norem tvořících danou výseč práva
- Relativní autonomie daného souboru právních norem vůči normám jiných odvětví

Systemová soudržnost právních norem – 2

- **Vnitřní systémová soudržnost** – systém finančního práva
- **Vnější systémová soudržnost** – vztahy k ostatním právním odvětvím

Systemová soudržnost právních norem – 3

- Subsystémy finančního práva
- Kritéria uspořádání finančního práva
- Problém obecné části a zvláštní části finančního práva
- Finanční právo hmotné a procesní
- Finanční právo správní, trestní ....
- Fiskální a nefiskální část finančního práva

Systemová soudržnost právních norem – 4

- Předmětové kritérium:
- FISKÁLNÍ ČÁST (fiskální právo)
- NEFISKÁLNÍ ČÁST (finanční právo *sensu stricto*)

Systemová soudržnost právních norem – 4a

- fiskální část
- Rozpočtové právo
- Berní právo (daňové právo)
- Celní právo
- Právní regulace veřejných výdajů
- Bilanční právo (regulace účetnictví a obdobných evidencí)
- nefiskální část
- Měnové právo
- Devizové právo
- Právo finančního trhu
- Puncovní právo

Systemová soudržnost právních norem – 5 **Vnější**

- Vztahy k veřejnoprávním odvětvím
- Vztahy k soukromoprávním odvětvím

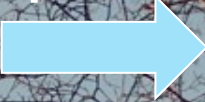

Vnější systémová charakteristika

- Vyjadřuje vztah daného odvětví práva k jiným právním odvětvím.
- Styčné body při plnění regulativní funkce právních odvětví, realizace jejich norem, aplikací ...

Vztah k ústavnímu právu (1)

- Ústavně právní normy představují základ pro každé právní odvětví.
- **Konstitucionalizace** finančního práva – regulace převážné části základních institutů finančního práva v normách ústavního pořádku výraz společenského významu finančního práva a současně i ochrana **finanční suverenity státu** a ochrana **rovnováhy veřejných financí a zastupitelské demokracie**.

Vztah k ústavnímu právu (2)

- **Státní rozpočet a státní závěrečný účet**
- Čl. 42 odst. 2 – výlučná pravomoc PS PČR
- Čl. 33 odst. 2 – zákaz suplování ve věcech st. rozpočtu a st. závěrečného účtu Senátem
- Čl. 42 odst. 1 – zákonodárna iniciativa státního rozpočtu a iniciativa st. závěrečného účtu – jen vláda

Vztah k ústavnímu právu (3)

- **Nejvyšší kontrolní úřad** (hl. V., čl. 97)
- Kontrola hospodaření se státním majetkem a kontrola plnění státního rozpočtu svěřeny nezávislému orgánu – NKÚ.
- **Česká národní banka** (hl. VI, čl. 98)
- ústřední banka státu
- Hlavní cíl činnosti ČNB: péče o cenovou stabilitu
- Garance nezávislosti – zásah do činnosti pouze cestou zákona

Vztah k ústavnímu právu (4)

- **Ekonomická autonomie územní samosprávy**
- ÚSC – veřejnoprávní korporace, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu (čl. 101 odst. 3)
- Čl. 11 odst. 5 LZPS: „**Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.**“

Vztah ke správnímu právu

- Evoluce
- Metoda
- Využití orgánů veřejné správy při realizaci a aplikaci norem finančního práva
- Využití metod a forem veřejné správy
- Uplatnění správního procesu. Subsidiární použití správního řádu
- Správní trestání
- Správní poplatky

Vztah k trestnímu právu (1)

- **Majetkové sankce** - ve prospěch státu:

Propadnutí majetku,
peněžitý trest,

propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty [§ 52 odst. 1 pís.
d) - f) TZ]

- **Trestní odpovědnost** - hospodářské trestné činy (většina
spojena s porušením norem finančního práva):

Zvláštní část TZ - Hlava 6

Díl 1 § 233 - 239 Trestné činy proti měně a platebním
prostředkům

Díl 2 § 240 - 247 Trestné činy daňové, poplatkové a devizové

Díl 3 § 248 - 267 Trestné činy proti závazným pravidlům tržní
ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou

Vztah k trestnímu právu (2)

- **Trestné činy proti měně a platebním prostředkům**

§ 233 Padělání a pozměnění peněz

§ 234 Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku

§ 235 Udávání padělaných a pozměněných peněz

§ 236 Výroba a držení padělatelského náčiní

§ 237 Neoprávněná výroba peněz

§ 239 Ohrožování oběhu tuzemských peněz

Vztah k trestnímu právu (3)

- **Trestné činy daňové, poplatkové a devizové:**

- § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

- § 241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby

- § 243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení

- § 244 Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží

- § 245 Padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti

- § 246 Padělání a pozměnění známek

- § 247 Porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství

Vztah k trestnímu právu (4)

- **Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou:**

- § 252 Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry

- § 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

- § 259 Vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy

- § 260 Poškození finančních zájmů Evropských společenství

Vztah k civilnímu procesu

- Subsidiární použití OSŘ – exekuce
- Soudní poplatky
- Správní soudnictví

Vztah k soukromému právu

- Terminologie
- Skutečnosti rozhodné pro vznik, změnu a zánik finančně právních vztahů – finanční skutečnosti
- Ochrana spotřebitele
- Ovlivňování podnikatelského prostředí
- Regulace finančního trhu
- Etc.